

industrija
gumijevih
usnjenih
in kemičnih
izdelkov

Sava Kranj

7. DECEMBER 1974

ŠTEVILKA 22. — XIV

Produktivnost

Ekonomija razlikuje dva osnovna koncepta produktivnosti dela oziroma produktivnosti nasploh. Prvi je družbenoekonomske narave in ga je obdelal Marks. Po tem konceptu je vsa proizvodnja rezultat dela delavcev. Drugi koncept produktivnosti je tehničnoekonomske narave. Če predpostavljamo, da je v smislu delitve dela vsa proizvodnja rezultat delavcev, se odvisno od stopnje produktivnosti lahko vprašamo, koliko človek lahko proizvede in v kakšni meri lahko na to vplivajo še drugi elementi proizvodnje. Ozko gledano pa si lahko tolmačimo produktivnost kot razmerje med obsegom proizvodnje in delovnim časom, ki ga porabimo za ta obseg proizvodnje.

Proizvodnjo kot enega pomembnih elementov produktivnosti lahko prikažemo v obliki fizičnega proizvoda (kg, m, l, itd.), vendar pa bodo ti podatki realni samo pri istovrstni proizvodnji, tam, kjer se asortiman pogosto ne menja in kjer ne merimo proizvodnje z različnimi merskimi enotami. Pri raznovrstni proizvodnji pa prikazujemo proizvodnjo z norma urami, ki realno izražajo količino uresničene proizvodnje. V obeh primerih pa se pojavljajo odstopanja, ker proizvodnje ne moremo tudi kvalitativno ovrednotiti (I., II. kvaliteta, škart). Najbolj realne podatke, ki bi tako kvantitativno kot kvalitativno predstavljali proizvodnjo, bi dobili z izražanjem proizvodnje s stroški dela.

ELEMENTI, KI VPLIVAJO NA PRODUKTIVNOST DELA

Ločimo dvoje najvažnejših elementov, ki vplivajo na produktivnost. To so:

1. tehnični elementi produktivnosti,
2. organizacijski elementi.

TEHNIČNI ELEMENTI

Tehnične elemente produktivnosti tvorijo: tehnična raven opremljenosti podjetja, karakteristike tehnoloških postopkov, karakteristike strojev, orodij in opreme, materiala, vrsta proizvodnje in ekološki pogoji dela.

TEHNIČNA RAVEN OPREMLJENOSTI objektivno vpliva na raven produktivnosti: ni dovolj, da jo analiziramo samo kvantitativno, npr. razmerja osnovnih vrednosti glede na število delavcev, ampak tudi kvalitativno. Za primer: Sava in Semperit, torej podjetji iz enake proizvodne grupacije, imata lahko enako raven tehnične opremljenosti, toda njihova osnovna sredstva so lahko na različni ravni tehničnega stan-

darda. Za enako vrsto operacij se lahko uporabljajo polavtomatski, avtomatski, univerzalni ali specialni stroji. Vsaka od teh variant pa bo verjetno vplivala tudi na višino vloženega dela na časovno enoto in s tem tudi na raven produktivnosti.

TEHNOLOŠKI POSTOPEK

predstavlja vrsto tehničnih dejavnosti, ki jim je podvržen predmet obdelave, da bi dobili nov proizvod. Zato tudi zelo vpliva na raven produktivnosti. Npr.: protektor za avtopnevmatiko lahko premazujemo ročno ali strojno. Ročno premazovanje zahteva kar 12 ljudi, s spremembo tehnološkega postopka pa bi verjetno precej zmanjšali število delavcev za to operacijo. Od tehnološkega postopka je nadalje odvisna dolžina cikla proizvodnje in število delavcev. Čim bolj nam uspe skrajšati

Dobra organizacija dela — večja produktivnost

čase vulkanizacije, tem krajši je cikel proizvodnje, toliko več reprodukcijskih ciklov, ali po naše »pek«, lahko napravimo v enem dnevu, mesecu ali letu. S tem pa se seveda ob enakem številu delavcev povečuje obseg proizvodnje in produktivnosti.

STROJI, ORODJA IN OPREMA

Osnovne karakteristike strojev, orodij in naprav so določene z njihovo proizvodno zmogljivostjo v časovni enoti. Vsi verjetno veste, da je potrebno več ljudi pri univerzalnih kot pri specializiranih strojih in več pri polavtomatskih kot pri avtomatskih itd. Samo spomnimo se še nedavne vulkanizacije avtoplaščev v avtoklavah, ki sta zahteva-

la veliko ljudi, obseg proizvodnje pa je bil majhen, če ga primerjamo z obsegom proizvodnje na novih stiskalnicah.

MATERIAL

Karakteristika materiala, kot so kvaliteta, oblika in dimenzije, prav tako vplivajo na število delavcev in produktivnost. Kvaliteta materiala, polizdelkov je nedvomno ena od najvažnejših karakteristik materiala, ki vpliva na produktivnost. Npr. pri opletanju cevi v cevarni je od kvalitete kordnih niti odvisno ali se bo ta bolj ali manj trgala, od kvalitete kavčuka je nadalje odvisno, ali se bo zmes zažigala, s tem bo ime! vulkanizer manj stiskalnic, v umetnem usnju je zopet od kva-

(Nadaljevanje na 3. strani)

Imenovanji

DIPL. INŽ. FILIP MAJCEN JE IMENOVAN ZA GLAVNEGA DIREKTORJA DELOVNE ORGANIZACIJE SAVA

Delavski svet delovne organizacije je na predlog razpisne komisije, ki jo sestavljajo predstavniki temeljnih organizacij združenega dela in dva zunanja predstavnika, na seji dne 21. 11. 1974 imenoval za glavnega direktorja Save Filipa Majcna. Komisija je svoj predlog utemeljila takole: Filip Majcen ustreza vsem

pogojem razpisa za imenovanje direktorja delovne organizacije.

Leta 1960 je diplomiral na fakulteti za naravoslovje in tehnologijo v Ljubljani, od leta 1962 pa je zaposlen ves čas v Savi na vodilnih delovnih mestih.

Vseskozi je bil tudi družbenopolitično aktiven. Član Zveze komunistov je od leta 1965, v letih 1970 do 1974 je bil član konference CK ZKS, leta 1970 sekretar komiteja ZK Save, predsednik upravnega odbora delovne organizacije v letih 1965/66, član

gospodarskega odbora v letih 1972/73, od leta 1972 pa je član poslovnega odbora Sava-Semperit.

Pred tem imenovanjem je bil direktor TOZD Prodajne organizacije Sava. K imenovanju mu iskreno čestitamo in želimo veliko uspehov pri delu.

ANDREJ KOSIČ, V. D.

DIREKTORJA TOZD POS

Andrej Košič, magister poslovno organizacijskih znanosti, do sedaj samostojni analitik v kadrovski službi delovne organizacije Sava, je z dnem 23. 11. 1974 imenovan za vršilca dolžnosti direktorja Prodajne organizacije Save.

V Savi je zaposlen od leta 1965 na zahtevnih in odgovornih delovnih mestih.

V času zaposlitve v Savi je končal študij na III. stopnji ekonomske fakultete in 26. 12. 1973 postal magister poslovno organizacijske znanosti. Tov. Košič je tudi družbenopolitično aktiven. Od leta 1959 je član ZK. V Savi je opravljal razne funkcije v organih upravljanja in družbenopolitičnih organizacijah. Trenutno je namestnik predsednika odbora delavske kontrole v delovni organizaciji Sava in predsednik ideološke komisije pri ZK. Ves čas je bil aktiven tudi na kulturnem področju, saj že 10 let uspešno vodi savsko folklorno skupino.

Ob imenovanju mu iskreno čestitamo in mu na delovnem mestu v. d. direktorja Prodajne organizacije Sava želimo mnogo delovnih uspehov.

Ali smo Savčani (ne) disciplinirani?

V dveh dosedanjih nadaljevanjih smo objavili povzetke poročila odbora za oceno kršitev delovnih dolžnosti in materialnih škod. Danes je na vrsti zadnji, sklepní del.

Kljub temu, da so o poročilu razpravljali in sprejeli ustrezna stališča — še vedno ostaja vprašanje brez odgovora: Kdo in kdaj bo začel urejati delovno disciplino v Savi? Stališče »mi vsi in to takoj« je neoprijemljivo, nekonkretno, predvsem pa neučinkovito. Druženopolitične organizacije so o problemu večkrat razpravljale. Sprejeli so sklepe in jih posredovali organom upravljanja. Tudi ti so naredili svoje. Od tu naprej pa se skoraj nikamor ne premakne.

V uvodu prve informacije sem zapisal, kako zmotno je (skoraj pri večini) mnenje, kaj je (ne)disciplina. Da bo ironija večja, mnogi tudi mislijo, da je urejanje (ne)discipline — stvar odborov za oceno kršitev delovnih dolžnosti...

ZAKLJUČKI

Podatki, zbrani v poročilu o delu odborov za oceno kršitev delovnih obveznosti in materialnih škod, nam omogočajo le delen vpogled v problematiko tako kompleksnega pojava, kot je kršenje delovnih obveznosti, hkrati pa tudi rezultati, dobljeni na podlagi podatkov o delu odborov, ne nudijo dovolj jasno sliko, ker le deloma ustrezajo resničnemu stanju, saj so obseg, vsebina in končni rezultat tega dela preveč odvisni od kriterijev, kako vodstveni kader upošteva samoupravne akte, kakšen je njegov odnos do disciplin v okviru OE, in ne nazadnje, kakšen odnos ima do samega dela odbora.

Vzroke za današnje stanje na področju delovne discipline lahko razdelimo na zunanje in notranje. Pri tem razumemo pod zunanji vzroki tiste vzroke, ki izvirajo iz življenjskega okolja posameznih kršilcev, pod notranji vzroki pa tiste, še neurejene odnose v naši delovni organizaciji, s katerimi je pogojeno kršenje delovnih obveznosti.

Eden izmed najpomembnejših zunanjih vzrokov, če že ne najpomembnejši, je pomanjkanje delovne sile, saj se s posledicami tega pomanjkanja srečujemo na vsaki seji odborov. Delavci delajo v nadurah, so preobremenjeni, njihov prosti čas pa je skrčen. Zaradi tega prihaja do neopravičenih izostankov z dela. Praksa vodstev obračunskih enot je, da delavcem dovolijo nadure spreminjati v dopust za protiuslugo, ker sicer nujna dela, ki jih je treba zaradi pomanjkanja delovne sile opraviti v nadurah, ne bi bila opravljena. Predvsem v tistih obračunskih enotah, kjer je potrebno dosti dela opraviti v nadurah, se dopušča, da delavec neopravičene izostanke z dela kasneje nadomesti z delom v nadurah. Tak položaj traja toliko časa, dokler ne postane zaradi težav pri organizaciji dela nevzdržen. Pred odbori so delavci v postopku že dostikrat presenečeni zastavili vprašanje, zakaj se njihov izostanek tokrat obravnava kot kršitev, ko pa so do sedaj njihovi izostanki in izostanki sodelavcev niso bili prijavljeni in so jih kasneje z nadurnim delom lahko nadoknadili. Problem delovne sile se navaja pred odbori praviloma tudi takrat, ko bi odbor zaradi zelo hudih kršitev in asocialnega vedenja posameznih kršilcev, pri katerih z izrekom drugih

ukrepov ni bilo izboljšanja, moral izreči ukrep prenehanja lastnosti delavca.

Naslednji problem, katerega vzroki so predvsem zunanje narave, je alkoholizem. V naši delovni organizaciji še sedaj ni povsem razjasnjen način kako reševati problem. Samoupravni sporazumi o medsebojnih razmerjih v združenem delu so prihod na delo v vinjenem stanju, uživanje alkohola med delovnim časom in odkoltnitev zdravljenja proti alkoholizmu označili kot kršitev delovnih obveznosti. Organizirali smo strokovno skupino za ugotavljanje alkoholizma, alkoholikom pa omogočili dispanzersko in hospitalno zdravljenje. Kljub vsemu, kar je bilo storjenega na tem področju, se na vsaki seji odborov srečujemo pri obravnavanju vinjenosti in alkoholizma ter odklanjanja zdravljenja proti alkoholizmu s prepričanjem, da odbori niso upravičeni alkoholikom, ki odklanjajo zdravljenje, izreči ukrepa prenehanja lastnosti delavca. Žal to prepričanje ne zasledimo le pri delavcih v postopku, marveč tudi pri vodstvenem kadru obračunskih enot, ki mnogokrat sploh ne prijavlja primerov vinjenosti na delovnih mestih, pa čeprav je bila

Vule Cicmil predsednik odbora za oceno kršitev...

ta dokazana z alkotestom. Poseben problem predstavlja alkoholizem tudi zaradi tega, ker so alkoholiki v večini primerov starejši in so, če alkoholizem pri njih še ni v taki fazi, da bi tudi telesno propadli, navadno dobri ali celo najboljši delavci.

Pri tem redno pozabljamo, da ni človeško in v skladu z načeli socialistične morale, če iz delavca, ki je v resnici bolnik, v letih, ko je telesno še sposoben za delo, izvlečemo, kar le moremo, ukrepati pa začnemo, ko imamo opraviti z invalidom, skoraj popolnoma nesposobnim za delo. Prav tako nekateri pozabljajo, da predstavlja oseba pod vplivom alko-

hola povečano nevarnost tako zase kakor za ostale sodelavce, saj sposobnost reagiranja, od katere je odvisno varno delo, pri alkoholikih ni zmanjšana samo takrat, kadar so pod vplivom alkohola, ampak tudi takrat, kadar niso vinjeni. Vprašati se moramo, če so delovodje in drugi delavci, ki so neposredno zadolženi za varno delo, res dolžni delati z ljudmi, zaradi katerih jih lahko vsak trenutek zadene težka odgovornost za nesrečo pri delu, ki jo je povzročil delavec pod vplivom alkohola.

V zadnjem času lahko ugotovimo dejstvo, da se pred odbori novi primeri kršitev delovnih obveznosti v zvezi z vinjenostjo sploh ne pojavljajo več oziroma, da teh kršitev ne prijavljajo več ali pa zelo poredko. Odbori obravnavajo v glavnem le še tiste alkoholike, ki se nočejo zdraviti proti alkoholizmu in katerih primeri se zaradi že omenjenih razlogov prelagajo s seje na sejo. To pa ne pomeni, da kršitev v zvezi z uživanjem alkohola ni več, ampak da so posamezniki, ki so zadolženi za prijavljanje kršitev (pa tudi pred člani odborov), v dilemi, ki je sami niso sposobni rešiti. Vprašanje je, ali se bo uresničila pot za reševanje problemov alkoholizma in vinjenosti na delovnem mestu v naši delovni organizaciji, za katero smo se odločili, ko smo sprejemali sporazume o medsebojnih razmerjih v združenem delu.

V zvezi s samim delom odborov lahko ugotovimo predvsem to, da odbori obravnavajo kršitve, ki predhodno niso dovolj pojasnjene in se na obravnavah dejansko stanje zaradi pomanjkanja časa ugotavlja preveč na hitro, tako da odbori nimajo možnosti dobiti prave slike in se poglobiti v problematiko posameznega primera. Nekoliko boljši je položaj pri delu odborov temeljnih organizacij VET in SDS OSS (tudi POS), kjer se pred obravnavo opravi predhodni postopek. Naslednji problem v zvezi s samim delom odborov pa je strokovnost njihovih

članov. Odbore za oceno kršitev delovnih obveznosti in materialnih škod bi morali sestavljati predvsem delavci, ki so v vseh ozirih sposobni opravljati zaupano funkcijo in ki so dobro seznanjeni z našimi samoupravnimi akti. Delo odborov mora biti bolj strokovno, kot je bilo doslej, in verjetno bi bilo potrebno za člane odborov prirediti poseben seminar ali pa jih na kakšen drug način usposobiti za delo v odborih.

Ce hočemo, da bo delo odborov zares uspešen način omejevanja pojava kršitev delovnih obveznosti v naši delovni organizaciji in ne le izgubljanje časa (citirano), bomo morali doseči večjo stopnjo odgovornosti in ustrežnejši odnos vodstvenega kadra obračunskih enot do dela odborov, ker se na obravnavah pred odbori večkrat dogaja, da vodstveni kader obračunskih enot kot prijavitelj kršitve noče sodelovati v takšni meri, kakor bi bilo za uspešno delo odborov potrebno. Če v resnici hočemo omejiti naraščanje števila kršitev delovnih obveznosti, bomo morali urediti predvsem odnose v obračunskih enotah. Zavedati se moramo, da kršitev delovnih obveznosti kot posledic odnosov v okolju, iz katerega izhaja kršitelj, ne moremo odpraviti, če teh odnosov oziroma okolja samega ne spremenimo, kar pa pomeni, da noben ukrep, ki ga izrečejo odbori, ne more doseči svojega namena (prevenicija, resocializacija), če odnosi v obračunskih enotah niso urejeni. Delo odborov za oceno kršitev delovnih obveznosti in materialnih škod je lahko v tem primeru skrčeno le na kaznovanje v primeru posameznih kršitev, kar pa ni namen tega dela.

Druga naša najvažnejša naloga pa je poenotenje kriterijev odborov za oceno kršitev delovnih obveznosti in materialnih škod ter delavskih svetov oziroma sveta delovne skupnosti samoupravne delovne skupnosti OSS pri obravnavi posameznih kršitev oziroma kršilcev, kar je pogoj za uspešno delo odborov v bodoče.

Ocenjen je prvi del škode zaradi onesnažene vode

Tone Božič, direktor temeljne organizacije združenega dela Vzdrževanje, energetika in transport, je sporočil, da je ocenjena delna škoda, ki jo je utrpela delovna organizacija Sava zaradi onesnaženja reke Save.

Ob izpustu iz jezua Žirovnica je blatna in s strupenimi snovmi onesnažena voda pomorila vse živo v reki Savi ter napravila veliko škodo tudi gospodarstvu. Delovna organizacija Sava je tedaj objavila protest v dnevnem časopisju.

Blato, ki ga je prinašala voda, je zamašilo naše črpalne naprave na reki Savi in velik del proizvodnje ni delal skoraj celi dve izmeni.

Dosedanja škoda je ocenjena na 60 milijonov S din, lahko pa pričakujemo še reklamacije, ker je bil tiste dni odstotek slabe kvalitete precej visok.

Ko bodo v TAP in TTI narejeni dokončni izračuni, bo zadevo obravnavala komisija za oceno škode.

J. Štular

V kakšnih delovnih pogojih delamo?

Kadrovska služba je predlagala strokovnemu svetu zamisel o sistematični analizi ekoloških pogojev dela in fizičnih naporov na posameznih delovnih mestih. Meritve bi opravila strokovna ekipa pod vodstvom dr. Jaka Vadnjala, in sicer po predpisani metodologiji. Za pomoč pri ugotavljanju pogojev dela — vročina, prah, vlaga, dviganje težjih

bremen idr. — na dvajsetih tipičnih delovnih mestih v Savi bodo zaprosili tudi Inštitut za medicino dela v Ljubljani. Ob tem naj še dodam, da je dr. Jaka Vadnjala strokovnjak tudi na tem področju, saj je končal specializacijo za medicino dela.

To delo bodo začeli v začetku leta 1975.

Produktivnost

(Nadaljevanje s 1. strani)

litete PVC odvisna kvaliteta past itd., kar vse vpliva na število delavcev in »produktivnost«. Kvaliteta materiala je pri nas na žalost odvisna tudi od preskrbe s tujih tržišč. Zato mora tehnolog upoštevati tudi celo vrsto možnih materialov. Pri vseh teh možnostih izbire pa ni važno, da upošteva samo kvaliteto proizvoda, temveč mora misliti tudi na učinkovitost delavcev.

VRSTA PROIZVODNJE

Od posamične, maloserijske in serijske proizvodnje je odvisna tudi stopnja tehniziranosti delovnih operacij. V Savi imamo še vse preveč maloserijske proizvodnje, kar onemogoča tehnizirano operacij. Čim višja pa je ta stopnja, tem manj delavcev je potrebnih in večja je produktivnost.

EKOLOSKI POGOJI DELA

so lahko pomemben dejavnik, ki vpliva na raven produktivnosti. Prav gotovo je, da neugodna mikroklima, umazanija, ropot in vibracije, industrijski strupi, slaba osvetlitev delovnih mest, velik fizični napor zmanjšujejo produktivnost. Ocenje-

Vlado Gunčar avtor sestavka o produktivnosti

vanje delovnih razmer je kompleksen postopek, kjer vrednost rezultata ekoloških meritev primerjamo z normami, ki jih predpisuje zakon. Vendar pa so zajemanje neugodnih pogojev v analitski oceni in občasnih pregledih pri zdravniku premalo. Veliko premalo časa posvečamo analiziranju škodljivosti pri delu in vplivu strokovnega reševanja.

ORGANIZACIJSKI ELEMENTI PRODUKTIVNOSTI

Organizacijski elementi produktivnosti objektivno niso podani kot tehnični elementi, največkrat pa nastopajo kot objektivna posledica organizacijskih slabosti nas samih in na te elemente produktivnosti lahko vplivamo že med samo tekočo proizvodnjo. Najpogostejši so naslednji vzroki: nepopolno izkoriščanje kapacitet, neustrezna kvalifikacijska struktura, majhna intenzivnost dela, slaba organizacija dela in lahko tu-

di nestimulativen sistem nagrajevanja.

Eden od bistvenih elementov, ki vplivajo na raven produktivnosti je nedvomno nezadostno izkoriščanje kapacitet. Vzroka sta lahko v slabi izkoriščenosti delavcev v proizvodnji ali pa so objektivnega značaja glede na posamezno obračunsko enoto: napačno dimenzioniranje naročil, pretirano zoževanje asortimana, neustrezno osvajanje trga itd.

Prav tako lahko nedoseganje norm vpliva na padec produktivnosti. V normi je zajeta tista intenzivnost dela, ko delavec z normalnim naporom dosega optimalni učinek. Če pa delavec norme ne dosega, bo zmanjšanje produktivnosti znatno večje od zmanjšanja vložene dela, zlasti tam, kjer se proizvodnja prenaša na druga delovna mesta. Npr. zastoj pri konfekciji avtoplaščev lahko vpliva na zastoj pri vulkanizaciji. Glavni vzroki za to pa so lahko nedisciplin, nezadovoljstvo pri delu, odsotnost skupnih ciljev, nestimulativen sistem nagrajevanja itd.

SLABA ORGANIZACIJA DELA

Najpogostejši vzroki nizke ravni organiziranosti delovnega mesta so: odprta delovna mesta, neracionalen položaj delavca, materiala in orodja na delovnem mestu, neracionalno urejen prostor delovnega mesta, slaba osvetlitev na delovnem mestu, prepozna zagotovitev naloge, materiala, orodja in dokumentacije na delovnem mestu, neurejen notranji transport.

Seveda pa ne smemo pozabiti tudi organizacije kolektivnega dela, v osnovi stopnjo odgovornosti upravljanja in vodenja ter stopnjo izvršene tehnične delitve dela in včasih tudi neugodne kvalifikacijske strukture v nekaterih enotah.

V delovnih enotah se pojavljajo posamezne odločitve, ki so nenačrne, neopredeljene ali sporne, strokovnost vodstvenega kadra je pomanjkljiva, akcije posameznih vodij so slabo usklajene. Vse to se lahko odraža pri postavljanju, razčlenitvi in izvršitvi proizvodnih nalog in s tem tudi na produktivnosti. Tudi neustrezna kvalifikacijska struktura negativno vpliva na produktivnost. Tak delavec dela v primerjavi s kvalificiranim počasneje, oziroma z večjim psihofizičnim naporom, obseg okvar je večji, zastoji so pogostejši, možnost poškodb je višja. Na produktivnost pa ne vplivajo samo odstopanja od kvalificiranosti na delovnem mestu, ampak tudi od stopnje kvalificiranosti strokovnih služb. Ta odvisnost postaja z razvojem in rastjo podjetja še vse večja.

Seveda pa ne moremo raven produktivnosti zviševati v nedogled samo z organizacijskimi ukrepi, zlasti ne na račun tehnološko pogojene delovne sile, ki se je ponekod že skrčila na minimum in ne more več pomembno vplivati na rast produktivnosti. Pomembnejši skok produktivnosti lahko tedaj zagotovimo edino le z investiranjem v novo, naprednejšo tehnologijo. Ta se pri nas v zadnjem času v nekaterih enotah tudi hitro uvaja. No, ker pa kritične točke izkoriščanja vseh naših možnosti nismo dosegli, lahko kljub temu z nekaterimi ukrepi še vedno precej vplivamo na dvig produktiv-

nosti, zlasti, ker ta postaja eden od pomembnejših pogojev za zviševanje dohodka temeljnih organizacij združenega dela in vpliva na povečanje osebnih dohodkov. Vsa naša prizadevanja morajo biti zato usmerjena v večjo produktivnost in boljše izkoriščanje obstoječih kapacitet, za izboljšanje kvalifikacijske strukture

nas samih. Že iz poslovnega poročila je razvidno, da rast produktivnosti ni takšna kot smo si jo začrtali in da ponekod celo upada. Zato nima smisla, da se prepričujemo, ampak preprosto se moramo zavdati, da je večja produktivnost še kako potrebna za naš boljši jutri.

Vlado Gunčar

Le za več dela večji OD

Pred nekaj dnevi smo na zborih delavcev sprejemali samoupravni sporazum o načelih za razporejanje dohodka in o delitvi osebnih dohodkov kemijske panoge in sorodnih panog. Nikakor ni odveč, če se še enkrat podrobneje seznanimo z nekaterimi določili tega samoupravnega sporazuma, ki bo bistveno vplival na politiko delitve, s tem pa tudi na življenje in delo v delovni organizaciji v naslednjih nekaj letih. Sestavljalci predloga samoupravnega sporazuma so pri svojem delu izhajali tako iz ustavnih določil kot tudi iz splošnih interesov delavcev v združenem delu. Upoštevali so gospodarsko stanje posameznih članic združene kemične industrije in panoge kot celote ter skušali kar najbolj poenostaviti načela delitve in upoštevati že obstoječe podatke, ki so dovolj dostopni in realni, da bi na njih zasnovali ustrezno in pravično delitev dohodka po delu. Novi samoupravni sporazum je stimulativen, saj vzpodbuja delovne organizacije k boljšemu delu in izrabi vseh ekonomskih možnosti, obenem pa omogoča vsem temeljnim organizacijam združenega dela enakomernjšo rast dohodka in osebnih dohodkov in preprečuje nastajanje materialnih in socialnih razlik, ki so posledica nepravilne in neupravičene delitve dohodka in osebnih dohodkov. Velika prednost predlaganega samoupravnega sporazuma je tudi poizkus, da bi ozke interese posamezne temeljne organizacije združenega dela uskladil s širšimi interesi delovnih organizacij, panoge oz. z dolgoročnimi interesi večjih poslovnih in interesnih skupnosti.

Aleksander Stojanović vodja oddelka za sistemizacijo DM in sistema delitve OD

Predlog samoupravnega sporazuma obravnava osebne dohodke kot ekonomsko kategorijo v neposredni odvisnosti od realizirane produktivnosti in ekonomičnosti proizvodnje. Pri tem je treba pripomniti, da se v samoupravnem sporazumu meri produktivnost po stalnih cenah, s čimer je izločen vpliv gibanja prodajnih cen. Do ovrednotenja proizvodnje po stalnih cenah lahko pridemo tako, da količinsko proizvodnjo ovrednotimo z neko vrednostjo, ki je enaka vrednosti družbenega proizvoda določenega izdelka ali skupine proizvodov. Če seštevek vseh teh vrednosti delimo s številom zaposlenih, dobimo družbeni proizvod na zaposlenega. Za formiranje mase osebnih dohodkov je pomembno razmerje ustvarjenega družbenega proizvoda v tekočem letu. Za primerjavo naj navedem, da je od leta 1969 do leta 1973 naraščala tako merjena produktivnost na zaposlenega v Savi za nekaj več kot 4 % letno.

Produktivnost je torej prvi element, ki vpliva na to, koliko bomo sploh smeli deliti. Ker pa je rast produktivnosti v posameznih delovnih organizacijah združene kemične industrije in v posameznih obdobjih dokaj različna in pa zato, ker morajo osebni dohodki v skladu z resolucijo o družbenoekonomskem razvoju SR Slovenije rasti nekoliko počasneje kot produktivnost, je bilo nujno uvesti korekcijski faktor, ki bi usklajeval odstopanja produktivnosti v posameznih obdobjih in vsaj delno izravnal razlike med posameznimi delovnimi organizacijami.

Dogovorjena akumulacija je druga velika značilnost predlaganega samoupravnega sporazuma. Njen namen je odpraviti motnje v družbeni reprodukciji in zagotoviti enakopravnost delavcev pri uveljavljanju načela delitve dohodka po delu. Z drugimi besedami, dogovorjena akumulacija pomeni opozorilo družbenim institucijam in ostalim nadzornim organom, ko pride do nepravilnosti v delitvi dohodka, bodisi zaradi zunanjih vplivov, bodisi zaradi slabega gospodarjenja v posameznih delovnih organizacijah. Delavci v delovnih organizacijah morajo zaupna družbena sredstva za delo ekonomsko smotrno uporabljati, jih obnavljati, povečevati in izboljševati.

(Nadaljevanje na 5. strani)

Gospodarska gibanja v občini Kranj za prva tri četrtletja

Značilnost letošnjih gospodarskih gibanj je zmanjševanje dinamike rasti glavnih ekonomskih delov iz tromesečja v tromesečje v primerjavi z lanskimi istodobnimi rezultati. Porast družbenega proizvoda je padel od 35,5 % v prvem četrtletju na 30,2 % v tretjem četrtletju. Glavni vzrok za to je v skokovitem porastu izdatkov od 49,5 % v prvem četrtletju na 59,8 % v tretjem četrtletju. Porast dohodka je padel v obratovanem obdobju od 36,7 % na 29,2 %. Porast akumulacije (ostanek dohodka + amortizacija) je padel najbolj, in sicer od 42,9 % v prvem četrtletju na 21,6 % v tretjem četrtletju. Istočasno je namreč močno porastla izkazana izguba. Dejansko izgubo sta izkazali dve organizaciji združenega dela (Iskra, Engineering), in sicer zaradi premalo doseženega dohodka.

Naše organizacije združenega dela, predvsem proizvodne, je močno prizadela podražitev vseh uvoznih reprodukcijskih materialov in surovin. Skarje v cenah izdelkov za izvoz in tudi za domači trg in cenah za material so se vse leto odpirale. Sovpadanje širitve proizvodnih zmogljivosti npr. industriji (Sava, Iskra) z rastočo splošno nestabilnostjo pogojev gospodarjenja je prispevalo k zmanjševanju akumulativnosti, k temu pa je pripomogla tudi skokovita rast obveznosti iz dohodka. Razen splošno

znane porasta zakonskih obveznosti so hitro rastle tudi pogodbene obveznosti, posebno obresti za kredite. Gospodarstvo se je borilo proti rastoči nelikvidnosti in inflaciji z novim kratkoročnim zadolževanjem za obratna sredstva.

Naše organizacije združenega dela dejansko kreditirajo druge organizacije s 681 milijoni dinarjev, kar presega enoletna vlaganja lastnih sredstev v osnovna in obratna sredstva.

Rast zaposlovanja, ki se je vsa tričetrtletja vzdrževala na približno enaki ravni, je bila predvsem naravnana na plan izkoriščanja kapacitet in realizacijo npr. količinske proizvodnje, obseg blagovnega prometa. Rast storilnosti, računana na količinsko proizvodnjo, je bila vse obdobje velika, čeprav ne bi mogli trditi, da je bila za to ekonomska vzpodbuda ustrezna. Poprečni čisti osebni dohodek na zaposlenega, za čas od januarja do septembra, se je povečal v primerjavi s poprečnim čistim osebnim dohodkom v letu 1973 za 18,2 %, življenjski stroški pa so istočasno porastli za 25,2 %.

Podatki o realizaciji letnega plana gospodarstva občine kažejo na zastajanje za predvideno rastjo. Plan družbenega proizvoda je bil v devetih mesecih realiziran s 73,7 %, dohodek z 72,6 % in akumulativnost gospodarstva s 70,6 %.

Devetmesečno poročilo o realizaciji proračunskih dohodkov in izdatkov v občini Kranj za leto 1974

Novi sistem financiranja proračunske potrošnje, ki zajema pretežno splošno porabo, temelji na oblikovanju sredstev izključno iz dohodkov od davkov, taks in pristojbin. Stopnja 0,20 % davka iz bruto osebnih dohodkov smo uvedli za pokrivanje obveznosti do solidarnosti z drugimi slovenskimi občinami.

Dinamika realizacije, čeprav je v letošnjem letu veliko sprememb v formiranju in razdelitvi proračun-

skih sredstev, se v bistvu glede na preteklo leto ni spremenila. Dohodki so doseženi v višini 85,06 %, izdatki pa 66,57 %. Ob popolnem proračunu s samoupravnimi interesnimi skupnostmi se bo ta procent znižal za po 6 točk, tako, da bo dejanska realizacija le 79 %, to pa pomeni 4 % več, kot smo planirali. Plan je bil sprejet v okvirih posebnega družbenega dogovora in je bil povečan za 17,3 % glede na leto 1973.

Plan za leto 1974	46.580.000
dovoljena potrošnja po posebnem družbenem dogovoru	44.989.200
nerazporejeno za solidarnost	1.590.800
realizacija dohodkov do 30. 9. 1974	39.662.780
realizacija izdatkov do 30. 9. 1974	31.007.330

Poročilo o gibanju skupne potrošnje v občini Kranj v letu 74

Proces svobodne menjave dela med delavci v materialni proizvodnji na eni ter delavci družbenih dejavnosti in upravi na drugi strani kot osnovna značilnost združevanja sredstev za financiranje splošne in skupne porabe je z družbenim dogovorom o osnovah programiranja nalog in o oblikovanju sredstev za njihovo uresničevanje kot tudi z ustreznimi samoupravnimi sporazumi dobil nove, realne, demokratične osnove v stvarnosti. Obdobje

prehoda od starih oblik na nove, ki se je pričel v juniju s poračunavanjem, ni mineval brez problemov. Posamezne samoupravne interesne skupnosti (SIS) so bile zaradi tega tudi v težkem finančnem položaju. Današnje stanje pa že daje stvarno sliko o rezultatih tega demokratičnega načina financiranja skupne porabe, vsaj za tiste samoupravne interesne skupnosti, ki so organizirane v okviru občine Kranj. Financiranje samoupravnih interesnih

skupnosti, ki so organizirane regijsko ali v republiškem merilu, pa sedaj še nima zagotovljenega vpogleda za posamezno občino, ker se zbirni računi ne vodijo ločeno po občinah. Zaradi tega ni mogoče izdelati občinske bilance v skupni porabi brez dopoljenih podatkov; taki, kot sedaj so, dajejo le približno sliko.

Bogo Jereb delegat zbora OS

V občini Kranj je bilo od januarja do septembra izplačanih 693 milijonov neto osebnih dohodkov. Za financiranje samoupravnih interesnih skupnosti je bilo zbranih iz osebnih dohodkov (kot prispevki iz osebnih dohodkov) 300 milijonov dinarjev. Organizacije združenega dela so nadalje vplačale za financiranje samoupravnih interesnih skupnosti 87,5 milijonov dinarjev iz dohodka. Skupaj je bilo tako zbranih 387,5 milijonov dinarjev, kar predstavlja 86,92 procentno realizacijo za leto 1974. Sredstva, ki se zbirajo iz vplačanih prispevkov iz bruto osebnih dohodkov, dosegajo planirano realizacijo za to obdobje, sredstva, zbrana iz prispevkov iz dohodka, pa močno presegajo planirane zneske. Izvršni svet Skupščine občine Kranj je predlagal, naj bi te stopnje znižali. Iz dohodka se zbirajo sredstva za republiške samoupravne interesne skupnosti. Občinskimi samoupravnimi interesnimi skupnostim dogovorjena stopnja prispevkov zadostuje, razen temeljni izobraževalni skupnosti, ki bo v naslednjem letu predlagala spremembo, saj sedaj ne pokriva niti enostavne, kaj šele razširjeno reprodukcijo. V skupni uvrstitvi po obremenitvah smo med 56 občinami v Sloveniji na 47. mestu; in se v bodoče bomo morali dogovoriti, da bomo za skupno porabo namenili več sredstev.

Usklajevanje skupne porabe v okviru gibanja družbenega proizvoda povečanje skupne potrošnje, ki pa mora biti za 4 točke nižja od doseženega povečanja družbenega proizvoda. Le-ta je porasel v primerjavi z letom 1973 za 30,2 %.

Naš komentar

Kakšne so posledice neodgovorne, izmišljenega, lažnega, da ne rečem skrajno malomarnega pisanja? Zakon o tisku pravi: »Zavajanje javnosti z neresničnimi ali nepopolnimi sporočili ter objavljanje takih sporočil v sredstvih javnega obveščanja ima za posledico odgovornost po zakonu.« Zakon v nadaljevanju pravi: »Sporočila, ki so objavljena in škodujejo časti, dobremu imenu ali pravicam občanov ali družbene skupnosti, pomeni zlorabo svobode obveščanja...«

Pri vsem tem pa ne smemo pozabiti še novinarskega kodeksa, ki novinarjem nalaga moralno in politično odgovornost pri njihovem delu. Kljub vsemu pa je prišlo do objave skrajno neodgovornega in po mojem mnenju žaljivega pisanja novinarjev (Ivana Štritofa in Florijana Polajnerja) v Dnevniku 8. novembra 1974. Pod naslovom: Jesenice. Še enkrat več surovega železa, sta objavila kup neresničnih in nepopolnih trditvev o delu in uspehih jeseniške železarne.

S svojim pisanjem sta užalila šestisočlanski kolektiv železarne in zavedla vso slovensko javnost z neresničnimi in žaljivimi trditvami.

Ogorčenje železarjev je upravičeno. Neresnična informacija je izvala val protestov med delovnimi ljudmi, in to v času, ko si kolektiv jeseniške železarne skrajno prizadeva tudi z delom v prostih sobotah, da doseže svoje planske obveznosti.

Zato se mi zdi toliko bolj čudno, da so v Dnevniku tako pisanje sprejeli in omogočili avtorjema, da sta zlorabila svobodo obveščanja.

Železarna Jesenice je 23. novembra 1974 v Dnevniku objavila zapis o uspehih in prizadevanjih kolektiva in tako z neizpodbitimi dokazi odgovorila avtorjema članka in vseh slovenski javnosti.

L. Mraz

Pripravljajo gospodarski načrt '75

Strokovne službe temeljnih organizacij združenega dela že nekaj časa pripravljajo gospodarski načrt za prihodnje leto. V gospodarskem načrtu temeljnih organizacij združenega dela so plan proizvodnje, materialna bilanca, plan kadrov, plan prodaje, osebni dohodek in stroškov ter plan investicij.

V nekaterih temeljnih organizacijah združenega dela izdelava gospodarskih načrtov zaostaja zaradi reorganiziranja oz. združevanja z drugimi delovnimi organizacijami.

Gospodarski načrti temeljnih organizacij oziroma skupnosti temeljnih organizacij bodo sestavljale celoto naše delovne organizacije v prihodnjem letu.

Gospodarski načrt mora biti izdelan do 15. januarja, o njem pa bomo razpravljali na zborih delavcev. Ob koncu januarja 1975 ga bo potrdil delavski svet delovne organizacije.

Le za več dela, večji OD

(Nadaljevanje s 3. strani)

Pri tem mora biti dogovorjena stopnja akumulacije vsaj tolikšna, da pokriva amortizacijo, obveznosti do družbe in posojilodajalcev, povečanje obratnih sredstev in dogovorjeno višino skupne porabe. Tiste podpisnice samoupravnega sporazuma, ki ne bodo dosegle dogovorjene stopnje akumulacije, bo skupna komisija analizirala in ocenila vzroke ter ustrezno ukrepala, kar se bo seveda odražalo v sami višini sredstev za delitev osebnih dohodkov.

Sredstva za osebne dohodke bodo po novem samoupravnem sporazumu odvisna od povprečnega števila zaposlenih, povprečnega osebnega dohodka v preteklem letu, od povečanja produktivnosti in od povečanja življenjskih stroškov. Izračunajmo sedaj maso denarja za osebne dohodke, če bo v letu 1975:

- poprečno 3500 delavcev,
- poprečni osebni dohodek v letu 1974 — 3.000 din,
- produktivnost narasla za 10 %,
- povečanje življenjskih stroškov za 10 %.

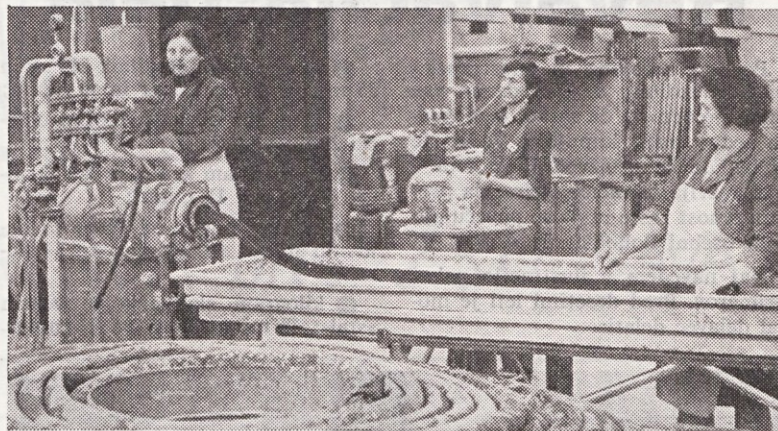
$$SOD = Z.POS (Fp \cdot kl + Fž k2)$$

$$SOD = 3500 \times 3000 \times 12 (10\% \cdot 0,90 + 10\% \cdot 0,79)$$

$$SOD = 126.000.000 \cdot 1,169 = 147.294.000$$

Poprečni osebni dohodki v letu 1975 bi ob 10 % povečani produktivnosti in ob 10 % porastu življenjskih stroškov lahko bili 3.507 ND.

Novost samoupravnega sporazuma je tudi ta, da lahko udeleženka samoupravnega sporazuma neizplačana sredstva za osebne dohodke prenaša in obračuna v naslednjem letu.

Boljši ekološki pogoji dela, boljša storilnost ...

Sestavni del samoupravnega sporazuma so tudi enotni kriteriji vrednotenja. To praktično pomeni, da smo se odločili za izhodišča, po katerih bomo enotno vrednotili delovna mesta v vseh delovnih organizacijah združene kemične industrije. Del kriterijev enotnega vrednotenja izhaja iz določil družbenega dogovora o načelih za izvajanje kadrovske politike v SR Sloveniji, vrednotenje delovnih pogojev pa iz priporočil centra RS ZSS za samoupravno sporazumevanje o delitvi dohodka in osebnih dohodkov. Priporočila se nanašajo na enotno metodologijo vrednotenja ekoloških pogojev dela, ki jo je izdelal inštitut za medicino dela v Ljubljani. Kakšne so novosti na področju sistemizacije in analitske ocene, pa bomo pisali v nadaljevanju tega sestavka.

A. Stojanovič

Navodila za alarmiranje

Alarmiranje izvajamo s tovarniško sireno, ki jo lahko vključimo v stari vratarnici. Telefonska številka v tej vratarnici je 223.

Alarm vklopi vratar, in to po naslednjih uradnih navodilih, ki so predpisana z zakonom in veljajo za vso Slovenijo.

- (1 minuto)** Zavijanje sirene, ki traja 1 minuto, nas opozarja na neposredno nevarnost napada iz zraka, na nevarnost radioaktivnih padavin, bojnih strupov in na druge nevarnosti v vojni.
- (3 × 20 sek)** Tri enakomerna znamenja s sireno, od katerih vsako traja 20 sekund, prav toliko pa tudi presledki med njimi, nas opozarjajo na nevarnost kakršnekoli naravne nesreče.
- (1 minuto)** Enakomerno znamenje, ki traja 1 minuto, pomeni, da je napad končan ali da je nevarnost minila. To znamenje uporabljamo tudi za preizkušanje siren, ki se pri nas izvaja ob sobotah ob 12. uri.
- (3 minute)** Triminutno enakomerno znamenje pa uporabljamo za alarmiranje gasilcev ob požaru, v primeru večjega požara pa ta znak še enkrat ponovimo.

Takole izgleda organiziranje Save po ustanovitvi temeljnih organizacij združenega dela. Bralca moramo opomniti, da so v organiziranih izpušeni strokovni

sektorji, ki tvorijo samoupravno delovno skupnost skupnih služb

POLIZDELKI PNEVMATIKE	Skupnost TOZD TAP	D
KONFEKCIJA AVTOPLAŠČEV		
VULKANIZACIJA AVTOPLAŠČEV		
AVTOZRACNICE		
VALJARNA	Skupnost TOZD TTI	E
VELOPNEVMATIKA		
STISKANI IZDELKI		
CEVI		
ROČNA KONF. IN KI		
ROČNA KONF. VRHNIKA	TOZD	A
UMETNO USNJE		
ENERGETIKA	Skupnost TOZD KOV. ENER.G. TRA. DE.	O
TRANSPORT		
VZDRŽEVANJE		
ORODJARNA		
EMBALAŽA IN PUSKE		
PLASTIKA	S. TOZD TOTRA	G
POZAMENTERIJA		
GUMENE ZMESI	S. TOZD VULKAN	N
GUMENO TEHNIČNI IZDELKI		
GUMENA IN PLATNENA OBUTEV		
GUMACOMMERCE		
REGENERAT	S. TOZD RUMA	I
AKU POSODE IN VALJARNA		
PROTEKTIRANJE		
PROTEKTIRANJE	S. TOZD KEM.TMOSTE	A
GUMIJEVI TEHNIČNI IZDELKI		
ALUMINIJEV SULFAT		
IZOBRAŽEVALNI CENTER	TOZD	
P O S	TOZD	

Zanimivosti iz jugoslovanskega tiska

Glasilno delovne organizacije mora svoje bralce informirati o vseh dogajanjih v delovni organizaciji. Vsa dogajanja so: gospodarjenje, poslovni uspehi, nagrajevanje, delitev dohodka, medsebojni odnosi itd. Vse to služi delavcu, da se lahko v celoti vključuje v samoupravljanje, v odločanje.

Načinov in sredstev informiranja je veliko in ne bi našteval koliko informacij dajemo v Savi v ta namen.

V uredništvu si skupaj z odborom za informiranje prizadevamo, da bi z informacijami pokrili vsa področja, dogajanja v vseh enotah. Prav zdaj analiziramo, koliko nam je to v letošnjem letu uspevalo, kje smo zatajili oz. kaj smo izpustili.

Vedno pa nam je manjkalo nekaj. Znano nam je, da le okoli 15 % Savčanov bere Delo, 30 % Glas in 5 %

Dnevnik. Ostale časopise in revije berejo še manj — komaj 5 %. Če k vsemu prištejemo še radio in televizijo, še vedno ostane velik odstotek tistih, ki berejo — samo glasilo Sava. Na tej ugotovitvi temelji naša odločitev: uvedli bomo novo rubriko Zanimivosti iz jugoslovanskega tiska.

V uredništvu dobivamo precej dnevnikov, tednikov in revij. Da bi bili sami bolj informirani in zaradi morebitnih informacij o Savi vse časopise pregledujemo. Ob tem prebiranju naletimo na zanimive informacije, podatke, komentarje. In rekli smo, zakaj jih ne bi posredovali naprej, širšemu krogu bralcev.

Ob uvajanju nove rubrike pa se spet obračamo na vas. Svetujte nam, ocenjujte, predlagajte...

Reevalvacija dela

Povsem zgrešena in enostranska bi bila trditev, da je »denar vse manj vreden« in da zaradi tega ljudje vedno manj kupujejo. Vedeti je treba, da se proizvodnja iz leta v leto razvija in racionalizira, da produktivnost raste in da se povečujejo tudi osebnih dohodki.

Naj navedem v ilustracijo nekaj primerov. Pred desetimi leti je moral delavec delati:

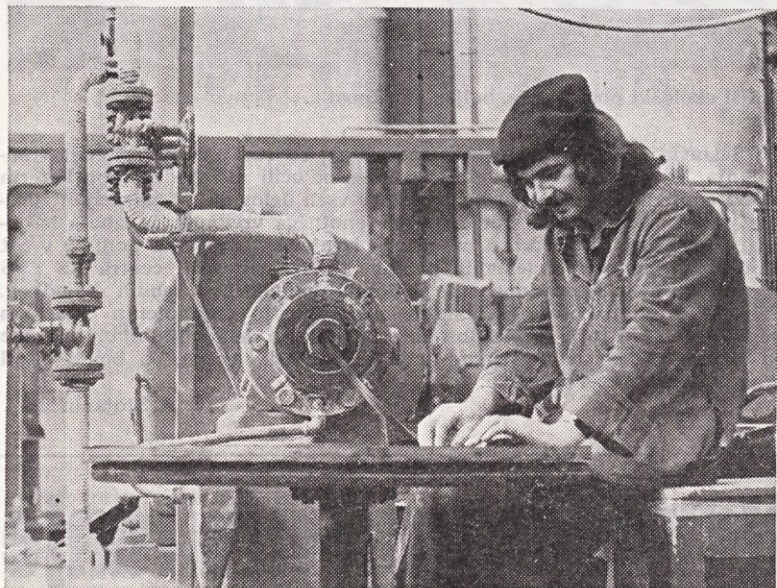
● za električni štedilnik 215 ur in 35 minut, danes 133 ur in 46 minut;

● za meter blaga za moško obleko 29 ur, zdaj 13 ur;

● za kilogram kruha je čas skrajšan od 20 na 11 minut;

● za liter mleka od 19 na 15 delovnih minut na eno uro in 51 minut;

● kilogram sladkorja je včasih »stal«: 48 minut, zdaj pa 22 minut.

Več Jugoslovanov v hranilnicah kot v posojilnicah

Po podatkih Službe družbenega knjigovodstva Jugoslavije je znašala ob koncu oktobra v SFRJ vsota potrošniških kreditov 10 milijard 270 milijonov dinarjev. To je absolutni rekord. Samo v osmih mesecih je vsota narasla za 2 milijardi, zadnja dva meseca pa število prošenj za posojila še močno narašča. Če bi sledili rasti višine potrošniških kre-

ditov v zadnjih dvanajstih mesecih, potem bi lahko sklepali, da jih je zdaj že za 11 milijard.

Postavlja se torej vprašanje: Ali je tolikšen porast potrošniških kreditov zaskrbljujoč? Ekonomisti pravijo, da ne! Gibanje potrošniških kreditov mora biti uskladen z višino hranilnih vlog. Ob koncu oktobra so hranilne vloge državljanov

Le malokateri problem ima tolikšen obseg kot prav varstvo otrok

Dajmo otrokom ljubezni!

Ni nam potrebnih kakšnih posebnih podatkov: med nami in z nami dela že skoraj 50 % žensk (v celotni strukturi zaposlenih v delovnih organizacijah). Prav to dejstvo pa je zahtevalo od nas vseh, da rešimo tudi vprašanje varstva otrok. Struktura družin se je v mnogem spremenila. Danes lahko govorimo o pretežni večini zakonov z lastnim gospodinjstvom, medtem ko so nekaj bila v glavnem skupna gospodinjstva dveh ali več družin, kjer se problemi varstva otrok niso pojavljali tako pogosto. Po navadi so bile to družine s številnimi otroki, kjer so ti rasli ob varstvu ostalih družinskih članov. Otroci so bili po svoje srečni, dokler jim ni bilo treba odhajati od doma, saj je bilo doma preveč ust in premalo kruha. Mnogi se še spominjajo bede rojstne hiše, a se kljub temu s hvaležnostjo vračajo domov k očetu in materi, če so le še živi. Mnogokrat slišimo: »Želim, da bi bilo mojim otrokom lepše, da bi ne stradali, da bi bili lepše oblečeni.« Toda, ali je to vse, kar jim mi moremo dati in kar oni pričakujejo od nas?

Delam v tovarni tako kot mnogo drugih žena in mater. Ukvarjamo se z mnogimi življenjskimi problemi, a vsem enak je problem varstva otrok. Vse bolj se mi namreč zdi, da je predlog o celodnevem varstvu otrok pripravljen enostransko. Res je, da je veliko žena danes prekomerno zaposlenih in obremenjenih tudi s popoldanskim delom. Razumem, da bi tako celodnevno varstvo otrok razbremenilo nje, saj se ne bi postavljalo vedno znova vprašanje varstva. Toda, kje je

množica ostalih žena, ki se jim delavnica konča ob drugi uri. Kako bodo te sprejele celodnevno varstvo?

Le malokateri problem ima tolikšen obseg kot prav varstvo otrok, saj ta zadeva pretežno del družin, zato bi morali pred dokončno odločitvijo upoštevati želje in mnenja slovenskih družin o programu celodnevne varstva otrok.

Novi zakon naj bi zaposlene matere razbremenil, nisem pa čisto prepričana, da si vse to tudi žele. Kljub temu, da nas čisto delovne naloge utrujajo, si želimo družbe domačih, družbe otrok. Želimo se pogovoriti z njimi, oni želijo povedati o svojih doživetjih, hkrati pa ob delu in pogovoru prevzemajo nase naše navade. Kaže pa, da bo po novem zato vedno manj možnosti. Novi sistem celodnevne varstva otrok bo to naše družinsko življenje rušil. Otroci naj bi odhajali skupaj z nami, mi v službo, oni v varstvo, a vračali bi se še pozneje kot mi. Nam je dovolj 8-urnega delavnika, četudi imamo vmes polurni odmor za počitek in sprostitve. Oporekali bi mi, če bi rekla, da otroci niso prosti med varstvom, ker je njihov čas bivanja v varstvu strokovno razporejen na delo, za sprostitve, za počitek, toda ta prostost ni tista, kot jo lahko otrok doživi v svojem domačem družinskem okolju in družbi razposajenih otrok. Kaj se dogaja v njih, vidimo le z njihovih obrazov, ki so mnogokrat utrujeni, zakaj dopovedati nam ne morejo, kaj si žele. Že osemurni vrtec je za otroke težka obremenitev, mislim pa, da jo bodo težko sprejeli tudi šoloobvezni otroci, ki naj bi se vračali domov proti večeru.

Mnogo smo storili za razbremenitev delavca, za izboljšanje njihovih življenjskih pogojev, toda na drugi strani bi delali svojim otrokom nepopravljivo krivico, saj bi jih dali od doma za dalj časa, kot smo ga sposobni prebiti sami na delu, pa ne glede, ali je to opravljivo ali ne.

Otroci bodo odrasli, ne da bi šli skozi tisto otroštvo, kot smo ga doživeli mi, saj ga bomo nehote odtrgali iz domačega okolja, od tople besede staršev. Bojim se, da bodo naši otroci dali nam še bridkejšo sodbo: »Vse ste nam dali, le ljubezni ne!«

J. S.

mg

Mladi so sklenili

Na 7. redni seji predsedstva ZSM v Savi so obravnavali pravila in organiziranost mladine v Savi.

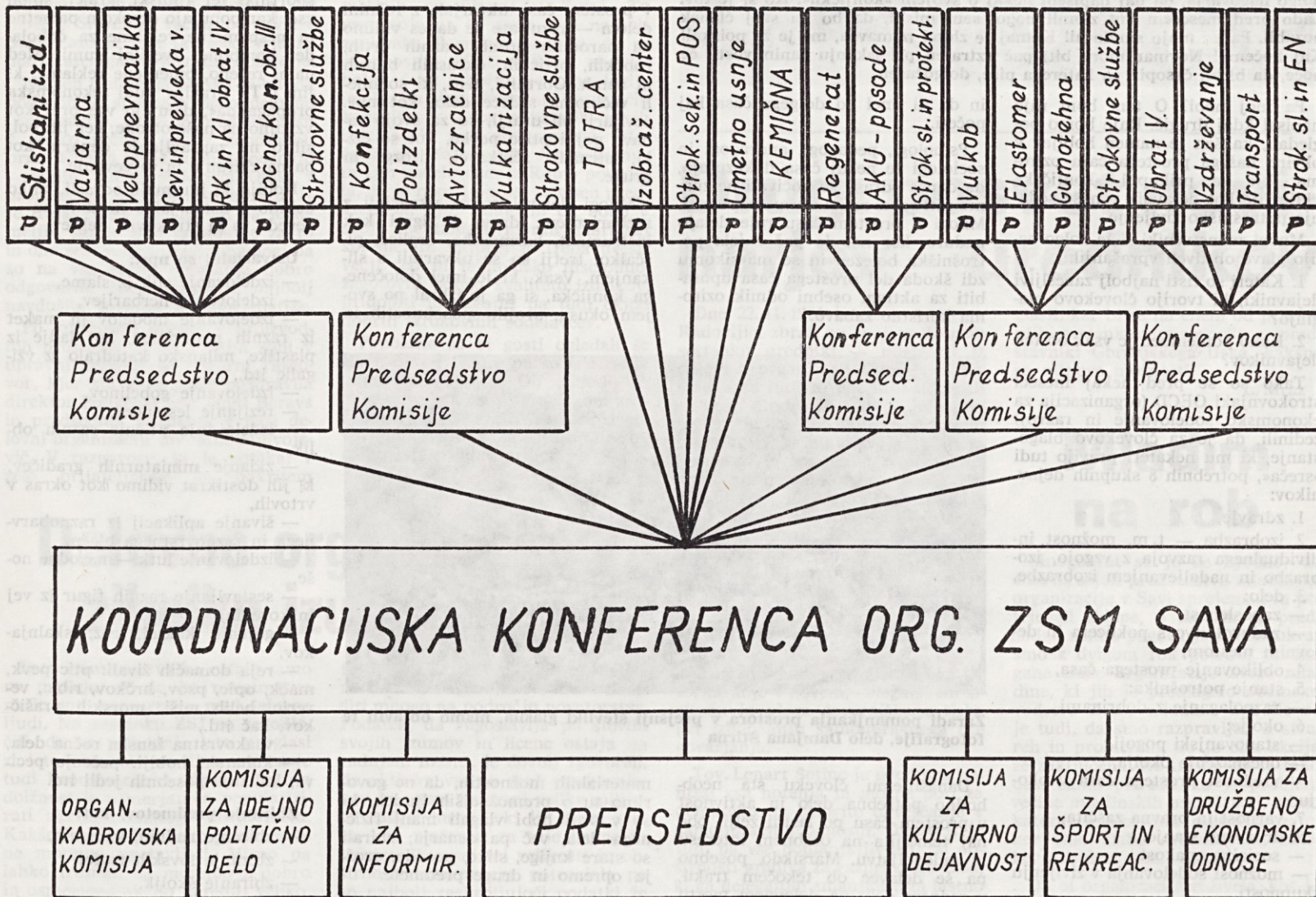
Predsedstvo je sprejelo predlog

odsotnosti pravil o organiziranosti in delovanju članov organizacije ZSM in ga dala v javno razpravo. Na isti seji so zadolžili predsedstva ZSM te-

meljnih organizacij združenega dela, da ustanovijo osnovne organizacije povsod tam, kjer so po organizacijski shemi predvidene. Najkasneje do 5. dec. t.l. morajo imeti sestanke mladih po predvidenih osnovnih organizacijah. Na teh sestankih morajo razpravljati tudi o sklepu organiziranosti ZSM v delovni organiza-

ciji, izvoliti svoje predsedstvo, predsednika in sekretarja, delegate v konferenco in predsedstvo organizacije ZSM v skupnosti temeljnih organizacij združenega dela. Izvoliti morajo tudi delegata v občinsko konferenco mladih in delegata v koordinacijsko konferenco oz. predsedstvo organizacije v Savi.

L. Mraz

Organizacijska shema mladih v delovni organizaciji!

Informiranje v ZSMS

Pravilno, pravočasno, strokovno in vsestransko informiranje je eden izmed pogojev razvijanja učinkovite organizacije, povezovanja različnih delov mladine med seboj, pravičnega odločanja, preverjanja sprejetih stališč in dogovorov, razvijanja demokratičnih samoupravnih odnosov in uresničevanja naprednih idej v naši družbi in organizaciji. Takšno informiranje omogoča večsmerno pretakanje idej, široko seznanjanje z zamislimi, stališči in akcijami, hkrati pa pomeni široko populariziranje med javnostjo o delu in prizadevanjih ZSMS za izgradnjo samoupravnih socialističnih družbenih odnosov.

V ZSMS moramo doseči, da bo sleherna celica delovanja, sleherna osnovna organizacija ZSMS v delovni organizaciji, na šoli, v krajevni skupnosti, obveščena o poglavitnih događanjih v organizaciji na vseh nivojih. Hkrati moramo ustvariti tak sistem informiranja, s pomočjo katerega bo celotna organizacija obveščena o sleherni zahtevi, potrebi, želji ali zamisli aktivna. Prav

to kroženje informacij, od aktiva do republiške konference in v obratni smeri, bo omogočalo, da bo sleherni posameznik soustvarjal politiko ZSMS.

Osnovne organizacije ZSMS morajo organizirati, v skladu s svojimi možnostmi in potrebami, takšno informiranje, ki bo omogočalo seznanjanje slehernega člana o delu, sklepih in akcijah ZSMS; prav tako je treba omogočiti, da bodo prišle do izraza tiste potrebe in zahteve slehernega posameznika, ki so interes celotne mlade generacije. Posebno pozornost pa mora ZSMS posvečati informiranju mladih delavcev v temeljnih organizacijah združenega dela.

V občinskih organizacijah se morajo združevati naporu osnovnih organizacij ZSMS. Informacije je potrebno zbirati in jih od tu posredovati v vse občinske organizacije ZSMS in na RK ZSMS. S tem bomo dosegli, da bodo prizadevanja slehernih organizacij znana vsem, dosegli bomo poenotenje našega dela in omogočili zares demokratično

odločanje glede politike ZSMS.

V občinskih konferencah in večjih osnovnih organizacijah ZSMS je treba omogočiti izhajanje biltenov in časopisov, občasnih informacij in drugih publikacij. Pri tem se ne sme pozabiti na sistem ustnega informiranja, ki bi moral postati ena izmed metod dela v novih delegatskih odnosih.

RK ZSMS mora na področju informiranja združevati interese vseh občinskih organizacij, skrbeti mora za selekcioniranje podatkov, za vzgojo mladih kadrov, za povezovanje z drugimi republiški konferencami, ZSMJ in naprednimi organizacijami zamejskih Slovencev ter skrbeti, da bodo sklepi in dogovori najvišjih organov našli pot do slehernega mladince. ZSMS mora skrbeti tudi za to, da omogočimo mladim iz drugih republik, ki živijo in delajo pri nas, obveščanje v njihovem jeziku.

Krogotok informacij se ne sme omejiti le na republiko, temveč ga je potrebno razširiti na celotno jugoslovansko mladino. Sistem informiranja mora biti zgrajen tako, da bo omogočal izmenjavo informacij med posameznimi republikami in

pokrajinami in med republiko ter ZSMJ.

Pomembna naloga informiranja v ZSMS je, da s pomočjo lastne strukture in z lastnimi sredstvi obveščanja na neposreden način obvešča članstvo v organizaciji. Radio, TV in tisk imajo veliko moč pri kreiranju javnega mnenja o mladini, pri seznanjanju celotne družbe o naporih in delu ZSMS. Zato je potrebno, da bo informiranje v sredstvih javnega obveščanja o delu ZSMS v sorazmerju z naporu mladine pri izgradnji materialne baze in samoupravnih socialističnih odnosov družbe. Preseči moramo kampanjsko obveščanje o delu ZSMS. Samo sprotno in temeljito informiranje bo v naši javnosti lahko ustvarilo resnično sliko naporov mladih pri izgradnji novih družbenih odnosov, nove družbe.

ZSMS zavezuje vse mlade, ki so delegirani v organe družbenega upravljanja sredstev javnega obveščanja, da si prizadevajo za uveljavljanje interesov mladega rodu na področju informiranja.

Iz resolucije o nadaljnji vlogi in akciji mlade generacije pri izgradnji samoupravne socialistične družbe

Mihael Petek o konjičku

Konjiček - potreba današnjega časa

Ze lep čas se oteparam tovariša Mraza iz redakcije našega časopisa, ki me že dolgo nagovarja, da naj napišem nekaj o svojem »konjičku«. Ko si je tov. Lado pred mesecem dnj zlomil nogo, sem mislil, da bo na svoj članek pozabil. Pa na mojo smolo ni! Komaj je zlezal iz mavca, me je že poiskal! Kaj hočemo! Novinar mora biti pač vztrajen pri iskanju zanimivosti, če noče, da bi bil časopis, za katerega piše, dolgočasen.

Pa moj hobi? O tem bom raje napisal kdaj drugič. Raje bomo pogledali, kakšen je namen hobijev v okviru našega prostega časa oziroma, kje se prikupni »konjiček« vključuje kot dejavnik v naše sedanjne potrošniško življenje.

Mnogi znanstveniki si že dolgo belijo glave ob dveh vprašanjih:

1. Kateri so tisti najbolj zanesljivi dejavniki, ki tvorijo človekovo blaginjo?

2. Kako pomemben je vsak od teh dejavnikov?

Tako so se pred nekaj meseci strokovnjaki OECD (organizacija za ekonomsko sodelovanje in razvoj) zedinili, da je za človekovo blaginjo, ki mu nekateri pravijo tudi »sreča«, potrebnih 8 skupnih dejavnikov:

1. zdravje,
2. izobrazba — t. m. možnost individualnega razvoja z vzgojo, izobrazbo in nadaljevanjem izobrazbe,
3. delo:
 - zaposlenost,
 - zadovoljstvo s poklicem in delovnim mestom,
4. oblikovanje prostega časa,
5. stanje potrošnika:
 - razpolaganje z dobrinami,
6. okolje:
 - stanovanjski pogoji,
 - onesnaženje okolja,
 - vrednost prostega časa v okolju,
7. varnost in pravna zaščita,
8. družbeno stanje:
 - socialna enakost,
 - možnost sodelovanja v življenju skupnosti.

Ne bomo razglabljali o vrstnem redu vseh teh naštetih dejavnikov, ampak le o bistvu nekaterih. Prav gotovo je, da prvo točko, ki zajema potrebo po zdravju, odobravamo vsi, še posebej pa tisti, ki so bili kdaj bolni.

Druga točka ne zadeva izobrazbe samo zaradi pridobivanja visokih dohodkov ali doseganja kariere, temveč zato, da bi vsi imeli enake možnosti za razvijanje svojih sposobnosti in da bi postali res kulturni ljudje.

Tretja točka zadeva zaposlenost, toda zopet ne samo zaradi lastnega obstanka, temveč tudi glede zadovoljstva pri delu. Zadovoljstvo je tem večje, čim bolj je delo ustvarjalno, kar je postavljalo že Marks. Z delom je nujno povezano vprašanje, kako preživeti prosti čas? Čeprav mnogi poklici niso zanimivi, nekateri niso niti prijetni, vendar nujno potrebni, potem naj se človek vsaj v prostem času ukvarja z zaposlitvijo, ki ga veseli in ki je tudi ustvarjalna.

Sodoben način strojne proizvodnje skrajšuje delovni čas, pa tudi uvajanje mehanizacije v domove nam prinaša vedno več prostega časa, ki ga je preveč, če se dolgočasimo. Večkrat se komu zgodi, da se po dopustu pritožuje, kako ga od ležanja in brezdelja bole vse kosti

in da ni imel od dolgega časa kaj početi.

Psihologi, pedagogi, andragogi in sociologi že nekaj časa dokazujejo, da danes odrasli še počivati ne znamo niti se ne znamo prav rekreirati. Mnogi v prostem času raje delajo nadure, ker nas je pač zajela potrošniška bolezen in se marsikomu zdi škoda del prostega časa uporabiti za aktivni osebni odmik oziroma koristno zabavo.

Zaradi pomanjkanja prostora v prejšnji številki glasila, nismo objavili te fotografije, delo Damjana Štirna

Današnjemu človeku sta neobhodno potrebna delo in aktivnost v prostem času po lastni želji; obe naj temeljita na osebnem interesu in zadovoljstvu. Marsikdo posebno pa še delavec ob tekočem traku, v rednem delu na delovnem mestu ne more biti tako ustvarjalen, kot bi želel. Držati se mora predpisov, norm in toleranc, ker je pač delitev dela taka, da delavec ne more v celoti sam in po svoji zamisli in okusu izdelati določenega izdelka kot ga je izdelal včasih obrtnik. Tako je prikrajšan za užitek in veselje, kot ga ima tisti, ki predmet od začetka do konca sam izdelal.

Delno odtehta prikrajšano ustvarjalnost vključitev v gospodarjenje oziroma upravljanje s sredstvi. Druga močna protiutež, ki spodbuja ustvarjalno dejavnost pa je ta, da se v prostem času lotimo dela, ki nam je všeč in pri katerem se človek lahko veseli ob pogledu na lastni proizvod.

Tako dejavnost, ki je lahko izdelava nekega predmeta ali zbiranje nečesa, kar je po naši želji, imenujemo hobi — konjiček.

Kako pa izbrati primerne konjička?

Poglejmo malo v preteklost, recimo za 50 ali 60 let nazaj, kako so naši predniki znali uporabiti prosti čas.

Kmet utrujen od dela ali pa od starosti, si je našel koristno in lepo zabavo v reji čebel. Ure in ure je lahko sedel pri čebelnjaku, kadil pipo in opazoval delo čebel. Tu se

je živčno in telesno odpočil, opravljal pa je tudi koristno delo.

Kmečka dekleta so imela svoj hobi v gojenju nageljnov in rožmarina; kar tekmovalce so med seboj, katera bo imela lepše nageljne in bolj košat rožmarin.

Kmetice so imele svoje vrtičke, zamenjavale so seme ali korenine rož med seboj. Mnoge žene so se v prostem času ukvarjale z ročnim delom — rezultate še danes vidimo na narodnih nošah, raznih prtih, robčkih, prtičkih, okrasnih bluzah in rutah. Obrtniki, tisti, ki so imeli večinoma sedeče delo, kot npr. čevljarji ali urarji, so za svojo zabavo gojili ptice pevke, kot so čizki, strnadi, ščinkavci, drozgi in druge.

Mnogi delavci so se ukvarjali z rezbarjenjem, drugi je igral kak instrument, harmoniko, orglice, piščalko, tretji so se ukvarjali s slikanjem. Vsak, ki je imel določene konjička, si ga je izbral po svojem okusu, svojih sposobnostih in

V ilustracijo bom skušal našteti nekaj konjičkov, s katerimi se ukvarja današnji človek. Že pri otrocih zasledimo tako v predšolski kot kasneje v šolski dobi, da zbirajo vse mogoče in nemogoče predmete, kot npr. frnikule, školjke, serviete, avtomobilčke, slike letal in živali, nalepke, značke, znamke, slike idolov, kot so popevkarji, športniki ter filmski igralci, sploh vse, kar ponujajo otrokom pametne in nespametne reklame za čokolade, bombone, žvečilni gumi. Med nami rečeno, omenjene reklame, ki jim v TV pravijo tudi »ekonomska propaganda«, delujejo vse prej kot vzgojno na naše otroke, ker jih bolj silijo na zapravljanje denarja kot pa na zbiranje in varčevanje.

Hobije, ki jih imajo odrasli, lahko delimo v ustvarjalne in zbiralne — seveda to ni strokovna delitev.

Ustvarjalni so npr.:

- izdelovanje slik iz slame,
- izdelovanje herbarijev,
- izdelovanje modelov in maket iz raznih materialov, kot ladje iz plastike, milansko katedralo iz vžigalic itd.,
- izdelovanje gobelinov,
- rezljanje lestencev,
- izdelovanje ptičnic raznih oblik,
- zidanje miniaturnih gradičev, ki jih dostikrat vidimo kot okras v vrtovih,
- šivanje aplikacij iz raznobarnega in raznovrstnega blaga,
- izdelovanje lutk — narodne noše,
- sestavljanje raznih figur iz vej in korenin,
- gojenje kaktej, rož, skalnjakov,
- reja domačih živali: ptic pevke, mačk, opic, psov, hrčkov, ribic, veveric, belih miši, morskih prašičkov, kač itd.,
- vsakovrstna ženska ročna dela,
- kuharski hobiji: pečenje peciva, kuhanje posebnih jedil itd.

Zbiranje predmetov, kot:

- zbiranje rudnin, kamenin,
- zbiranje lovskih trofejev,
- zbiranje školjk,
- zbiranje porcelana: majolik, steklenih kozarcev, krožnikov, porcelanastih kipecev itd.
- zbiranje mlinčkov za kavo,
- zbiranje likalnikov, možnarjev, starih tehtnic, uteži, peslic, vezanih loncev, starih skrinj, panjskih končnic, starih ur,
- zbiranje raznih značk, denarja,
- zbiranje knjig, slik, podob, orožja,
- zbiranje starih glasbil,
- zbiranje lekarniške opreme,
- zbiranje zastavic,
- zbiranje prospektov,
- zbiranje narodnostnih spominčkov iz potovanja itd.

Zadnje čase zasledimo tudi razstave predmetov in izdelkov, ki jih zbirajo ali izdelujejo ljudje v prostem času. Vseh hobijev ni mogoče našteti niti jih ne poznam. Kdor želi, lahko najde primerno razvedrilo v obliki konjička, primernega svojemu interesu, sposobnostim in materialnim možnostim. samo gledanje televizijskih programov ne more in ne sme izpolniti vsega ali vsaj večjega dela prostega časa. Pametno izbran hobi je tudi moderno zdravilo in pripomoček, da človek v delu ponovno najde samega sebe.

Obisk sodelavcev iz Rume

V petek, 22. novembra, je obiskalo našo delovno organizacijo 40 sodelavk in sodelavcev iz Tovarnice gume Ruma. Skupina, ki nas je obiskala, je bila sestavljena iz najboljših delavcev tega 350-članskega kolektiva. Nekateri med njimi so bili prvič v Sloveniji, večina pa prvič v Savi. Zato je bila ta ekskurzija za marsikaterega svojevrstno doživetje.

Namen njihovega obiska je bil, da podrobneje spoznajo našo delovno organizacijo, ki se je pred kratkim z veliko večino glasov zaposlenih priključila in da se поблиže spoznajo s svojimi novimi sodelavci. Obisk v proizvodnih prostorih v obratu II je trajal polne tri ure, bil pa je temeljit, saj je bilo zanimanje za to in ono zelo veliko. Naši tehnologi pa so na vsa razna vprašanja dobro odgovorili. Naše goste je najbolj navdušila tovarna avtopnevmatika.

Po končanem obisku v proizvodnih prostorih je bil v sejni sobi v upravni zgradbi še enourni razgovor, kjer sta naše goste pozdravila direktor Polikema tov. Janez Beravs in predsednik sindikata v naši delovni organizaciji tov. Mile Milivojevič. V razgovoru, ki je potekal v zelo prijateljskem in odkritem

vzdušju, so sodelovali še nekateri strokovni sodelavci in predstavniki družbenopolitičnih organizacij v naši delovni organizaciji. Beseda je tekla predvsem o perspektivi delavcev in proizvodnje v skupnosti temeljnih organizacij v Rumi. To vprašanje pa je goste tudi najbolj zanimalo. Povedano je bilo, da se skupnostim TOZD v Rumi obetajo boljši časi: izboljšanje tehnologije in boljša izkoriščenost obstoječih kapacitet, uvedba nekaterih novih izdelkov in tudi novogradnje. Istčasno pa sta tovariša Janez Beravs in Lah sodelavcem iz Rume povedala, da je razvoj obrata odvisen predvsem od njih samih in da bodo v svoji mentaliteti morali marsikaj spremeniti: najprej je treba uvesti večji red in tehnološko disciplino, zagotoviti boljšo kvaliteto izdelkov, pridobiti in vzgojiti pa tudi ekipo dobrih strokovnih sodelavcev.

Popoldne so si gosti ogledali še Bled, okrog 17. ure pa so iz Kranja odpotovali domov. Ob odhodu so nam povedali, da so z obiskom zelo zadovoljni. Na koncu smo se dogovorili, da bomo z izmenjavo obiskov nadaljevali tudi v prihodnjem letu.

Tone Bajuk

Drugi posvet novinarjev - urednikov

Dne 22. 11. 1974 so se v Almiri v Radovljici zbrali na svojem drugem sestanku uredniki — novinarji iz delovnih organizacij Gorenjske. Sestanka se tudi to pot niso udeležili polnoštevilno, odsotnih je bilo precej urednikov iz »močnih« delovnih organizacij, ki imajo svoja glasila in jih pri njihovem delu spremljajo podobni problemi kot vse ostale. Sestanka se je udeležil tudi predsednik medobčinskega sveta ZK za Gorenjsko tov. Martin Košir, predsednik medobčinskega sindikalnega sveta tov. Zvone Labura in predsednik medobčinskega sveta SZDL Gorenjske Janez Varl ter predstavniki družbenopolitičnih organizacij občine Radovljica.

Osnovna tema sestanka je bila informiranje v novem, delegatskem sistemu in vloga tovarniškega tiska pri izboljšanju samoupravnega dogovarjanja.

Tov. Lenart Šetinc je uvodoma nanašal vsa hotenja in možne poti za učinkovito in celovito obveščanje v samoupravnih odnosih. Opozoril je tudi na vse pomanjkljivosti, od obširnosti gradiva za razprave do časa, ki ga delegatom zmanjkuje za lastno informiranje. Z enakimi problemi se ubadajo tudi uredniki, ne zmorejo pripraviti predhodnih informacij, ker je gradivo preobširno in ga prepozno dobijo.

Na sestanku je bil sprejet okvirni program dela do maja prihodnjega leta. Med razpravo se je porodila zanimiva misel, da bi se izognili stroškom dragih seminarjev, bi bilo pametno ustanoviti oddelek fakultete za sociologijo, politologijo in novinarstvo na Gorenjskem. Težav, ki se pojavljajo v uredništvih glasil, ni malo, veliko pa jih je predvsem tam, kjer se oddelki šele razvijajo. Veliki problemi so tudi tam, kjer nimajo poklicnih urednikov, ampak so za uredniško delo zadolženi — referenti za izobraževanje, kadroviki in podobni, ki ob svojem rednem delu ne morejo dobro in hitro opravljati še dolžnosti urednikov. Zato je v uredništvih treba zaposlovati kvalificirane delavce, take, ki to delo želijo opravljati.

V vsakem uredništvu tovarniških glasil bo s poklicnim delavcem rešenih mnogo problemov (ne vsi). Na koncu sestanka so se dogovorili, da bo naslednji posvet v januarju prihodnjega leta v Trzinu.

Odbor aktiva pa je zadolžen, da pripravi analizo o vseh tovarniških glasilih Gorenjske, o njihovih problemih, predvsem o problemih tiska

glasil, ker bi se na enem od prihodnjih sestankov pogovorili s predstavniki Gorenjskega tiska, kakšne so njihove možnosti.

L. Mraz

Mladim na rob

Mnogokrat se je že zgodilo, da smo na sejah predsedstva mladinske organizacije v Savi sprejemali in potrjevali sklepe, o katerih se predhodno nismo pogovarjali. Velikokrat smo z dvigom rok potrdili predlagane člane organizacije Zveze mladine, ki jih je predlagalo občinsko vodstvo Zveze mladine. Zgodilo se je tudi, da smo razpravljali o stvareh in problemih, ko je bila akcija že zaključena. Ne trdim, da se tako dela samo pri nas, to je problem večine mladinskih organizacij, mimo katerih gredo važe odločitve zato, ker smo slabo organizirani, zato, ker nas dela samo nekaj.

Da bi organizacija zaživela, kot je potrebno, moramo misliti na vso mlado generacijo. Vsi mladi morajo biti tisti, ki bodo predlagali, zagovarjali svoja stališča in nosili vso odgovornost pri uresničevanju svojih akcij. Ne smemo dovoliti, da bi za nas odločala peščica, ki je v vodstvu. Vodstvo mora biti, saj mora nekdo usklajevati akcije in interese mladih, ne sme pa biti začetek in konec mladinske organizacije.

S tem, kar je napisanega, nisem hotel alarmirati in na ves glas kritizirati. Ne, želim samo opozoriti, da bo mladinska organizacija zaživela samo pod pogojem: premišljene akcije in vključevanje čim širšega kroga mladih, ki so pripravljene delati. Če samo za hip pogledamo priprave IX. kongresa ZSMJ, lahko ugotovimo, da tudi tu ni šlo povsem gladko. O kongresnih dokumentih so razpravljali samo delegati in še ti le deset dni pred njegovim pričetkom. Osnovne organizacije Zveze mladine pa teh materialov niso dobile na vpogled.

Res je, da so republiški kongresi dali svoj prispevek IX. kongresu, vendar ne moremo mimo ugotovitev, da o kongresnih dokumentih ni razpravljala širša krog mlade generacije in da tako delo ne zagotavlja, da so sklepi IX. kongresa ZSMJ odraz želja in hotenj vse mlade generacije.

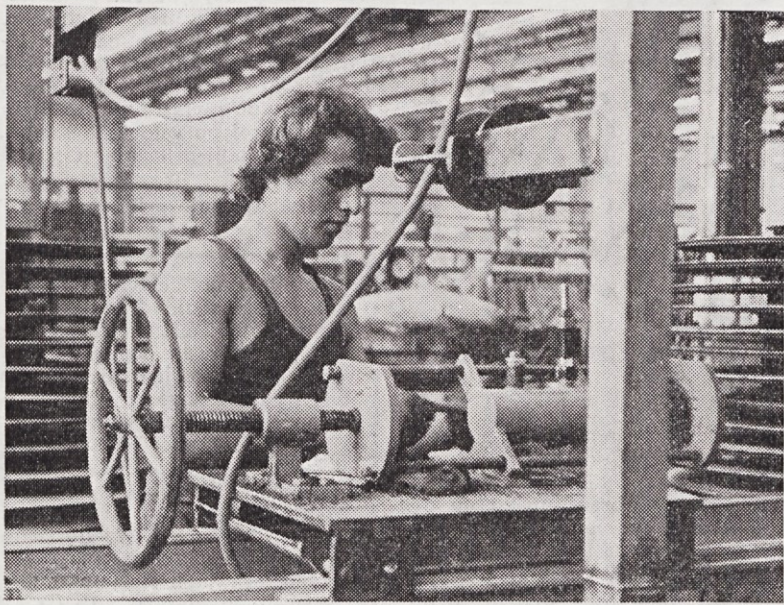
L. Mraz

Delovne organizacije — zibelke izumiteljev

Leto izumiteljstva bo ostalo samo na papirju, če ne bo novatorstvo našlo poti v tovarne — med delovne ljudi. Na sestanku ZSJ so se odločili, da se prihodnje leto proglasi za leto izumiteljstva. Ustanovljen je tudi koordinacijski odbor. Njegova dolžnost je usmerjati in popularizirati akcijo domačega novatorstva. Kakšni bodo učinki akcije, danes še ne moremo ugotavljati. Mirno pa lahko trdimo, da moremo z dobro in usmerjeno akcijo narediti veliko. Vseh 300 tisoč inženirjev in tehnikov, kolikor jih v Jugoslaviji imamo, in vseh 1000 razvojnih in znanstvenoraziskovalnih inštitutov, v ka-

terih je zaposlenih 12.000 znanstvenikov in strokovnjakov, mora narediti mnogo na področju novatorstva. Podatek, da Jugoslavija po številu svojih izumov in licenc ostaja na zadnjem mestu, je dovolj zgovoren, da aktivira vso to moč strokovnjakov in s tem prihrani velike milijone naši industriji, ki jih mora vsako leto plačevati za tuje izume in licence. Pri vsej tej velikosti in obširnosti strokovnega potenciala pa so najbolj zaskrbljujoči podatki že iz leta 1971: vsi inštituti so registrirali samo dva patenta, delovne organizacije 50, posamezniki pa 93.

L. M.

Zainteresirati je treba čim več delovnih ljudi za dajanje koristnih predlogov za izboljšave. Morda bo jutri tudi on predlagal izboljšavo

Razširjenost kolesarstva v Kranju in na Gorenjskem

Prav tako kakor povsod na Slovenskem je bilo tudi v Kranju prvo športno kolesarjenje izletniško. Kranjski športni delavci so ustanovili svoj klub okoli leta 1910 pod imenom Triglav. Kot vsi ostali kolesarski klubi, je tudi Triglav le s težavo zmagoval stroške v zvezi s prirejanjem dink, posebno pa z nabavljanjem nagrad. Vemo, da so

ubadal s finančnimi težavami in zato je bilo neizbežno poiskati rešitev. To se jim je posrečilo leta 1970, ko je kranjska Sava prevzela patronat nad klubom. Klub že tretjič menja svoje ime, slednjič kot kolesarski klub Sava — Kranj.

Od tedaj naprej se začena pravi razcvet kranjskega kolesarskega športa. Danes kolesarski klub Sava

kreacijskih aktivnosti tako na vodi, na snegu ali na zelenih poljanah. Urejene poti in prometne zveze omogočajo, da lahko ljudje izkoristijo te naravne pogoje za rekreacijo. V socialistični državi so naravna bogastva družbena last, zato so pravice glede razpolaganja s temi sredstvi zaščitene z zakonom. Vsak občan ima pravico, da se v naravi rekreira, toda njegov odnos do narave mora biti v skladu s pravnoregulatornimi predpisi, ki jih določa zakon. Razen gozdnih in vodnih površin in mestnih parkov obstojajo še površine, ki so namenjene izključno rekreaciji (trim steze, rekreacijski centri itd.), ter vrhunskemu športu. Ob tovarnah, šolah in stanovanjskih naseljih se grade odprti in zaprti objekti za rekreacijske aktivnosti, za igro najmlajših (otroška igrišča) in objekti za šport za vse starostne stopnje (rekreacijski centri).

Prvotna oblika kolesarskega športa je bila izletniška: najprej posamezniki nato rahlo organizirane večje zasebne skupine, za njimi pa prava združenja, kolesarski klubi.

V novih razmerah je sploh popolnoma odpadla potreba po prvotni obliki, organizirani izletniški obliki športnega kolesarjenja. Ta oblika se je zakoreninila in se razvijala brez organizirane pomoči, zato pa izredno na široko. K temu so veliko prispevale razmeroma dobre ceste brez večjega prometa, pa tudi boljši

gmotni položaj prebivalstva. Ljudje, zlasti delavci, so si kupovali kolesa zato, da so se vozili z njimi v službo, ob nedeljah in praznikih pa na izlete.

Tako je kolesarstvo popolnoma na tihem postalo ena naših najbolj razširjenih športno-rekreacijskih aktivnosti, ki je tik pred začetkom II. svetovne vojne gotovo že zajemala desetine tisočev kolesarjev.

Organizirana dejavnost je veljala od takrat naprej samo tekmovalnemu kolesarstvu.

Po II. svetovni vojni je kolesarski šport nekako zamrl, da bi se nekaj let pozneje ponovno razširil v še večji obliki kot prej. Z razvojem industrije v svetu in pri nas si delavec izboljšuje svoj gmotni položaj, njegov standard je višji, vzporedno s tem so tudi njegove potrebe večje. V letih od 1950 do 1960 se je kolesarstvo izredno razmahnilo. Žal pa je ta razvoj zavrl razvoj avtomobilizma, saj avtomobilist vsak dan bolj izpodriva kolesarja na cesti. S tem pa je tudi zavrt možnost množičnega kolesarjenja — rekreacije. Zato morajo športni delavci, zdravniki, psihologi, pedagogi v sedanjih razmerah poiskati možnost za povrnitev prvotnih možnosti kolesarjenja.

Veliko je že narejenega na tem področju kot npr. tekmovanje za TRIM ŠPORTNI ZNAK, ki se izvaja v naravi.

Kolesarski klub v Kranju je zaživel z izdatno podporo SAVE

bile dirke privlačne le tedaj, če so na njih tekmovali dobri tekmovalci, za to pa je bilo potrebno veliko denarja; kranjski kolesarski klub pa tega ni imel in je kmalu propadel. Poleg tega pa je bližajoča se I. svetovna vojna zmanjšala pogoje za ponovno poživitev kolesarskega športa v Kranju.

Nastopila je dolga doba kolesarskega športnega mrtvila, tako v Kranju kot tudi povsod drugod na Gorenjskem. V tem času beležimo le izletniško kolesarjenje, ki pridobiva iz dneva v dan vse več pristašev.

Po II. svetovni vojni se je kolesarstvo na Gorenjskem začelo obnavljati šele leta 1950, najprej na Jesenicah. V tem času je v Lescah živel Ivan Valant, ki je zbral okoli sebe veliko število ljubiteljev kolesarskega športa ter organiziral ustanovitev kolesarskega kluba Zarja. Kmalu za tem pa se je kolesarstvo začelo širiti po večjih krajih Gorenjske.

Tudi v Kranju so bili dani pogoji za ustanovitev kolesarskega kluba. To je bilo 17. julija 1957 leta. Klub se je imenoval KK Mladost in je deloval na desnem bregu Save v Stražišču. Takoj po ustanovitvi 5. avgusta so v počastitev občinskega praznika Kranja organizirali slovensko prvenstvo na speedway stezi v Stražišču. Sodelovalo je sedemnajst slovenskih ekip, ekipni zmagovalec pa je bil ljubljanski Rog. Kranjska Mladost je zasedla odlično 6. mesto. To je bilo za mlad klub velik uspeh in spodbuda za nadaljnje delo. Ta klub se je boril s težkimi finančnimi problemi in je bil prepuščen iznajdljivosti svojega vodstva. Kljub finančnim težavam se je postopoma prebijal v slovenski in jugoslovanski vrh, zbiral okoli sebe mladino, vzgajal kolesarski in strokovni kader. Tako je bil nekaj let predsednik kolesarskega kluba Mladost, ki se je pozneje preimenoval v Kranj, Peter Kozamernik, kasneje tudi maser državne reprezentance. Tudi kolesarski klub Kranj se je stalno

— Kranj pomeni veliko v jugoslovanskem merilu, saj so na letošnjem državnem prvenstvu zasedli ekipno drugo mesto. Razveseljivo je, da poleg članske ekipe bedijo tudi nad mlajšimi in rezultat tega je prvo mesto na državnem prvenstvu mladinske ekipe. V vrstah kolesarskega kluba Sava — Kranj je veliko število državnih reprezentantov, kot so: Valenčič, Žagar, Hvasti, Tulipan, med mladinci pa Ropret, Udovič, Terlav, Reven. Člani kolesarskega kluba Sava — Kranj sodelujejo na vseh velikih dirkah po Sloveniji in Jugoslaviji kakor tudi po svetu. Tudi sami prirejajo vsako leto dirko po ulicah Kranja, kakor tudi druga tekmovanja. Rezultati, ki jih dosega kranjski kolesarski klub je garancija za nadaljnji razcvet kolesarstva v Kranju in na Gorenjskem.

Aplikacija športne panoge na področju športne rekreacije

Človeku je brezskrbno gibanje in izpostavljanje telesa soncu, vodi in svežem zraku biološka potreba, ki jo lahko zadovolji le v prirodnem okolju. Prirodno okolje je za mnoge rekreacijske aktivnosti osnovni pogoj tudi zato, ker si je težko zamisliti npr. smučanje brez gorskih vzpetin in dolin, brez snežnih padavin, veslanje brez rek, jezer, morja ali lov brez divjadi itd.

Človek z lastnim gibanjem deluje na naravo in jo spreminja, s tem pa spreminja tudi sebe, svojo lastno naravo. Dokler je bil človek samo lovec, ribič, obdelovalec zemlje, je vse življenje preživel v naravi. Poznal je letne čase, čas dneva, ni mu šlo za ure in minute, kot je to v današnjem delovnem tempu. Mehanizacija z vedno hitrejšim tempom osvaja svet narode in ga spreminja v tehnično okolje. Nastala so mesta z asfaltnimi ulicami, strnjanimi naselji, tovarnami itd., kar je ustvarilo povsem novo okolje, v katerem je od narode ostal samo človek.

Pri nas so za razvoj rekreacije izredno bogati naravni pogoji, kjer lahko razvijamo vrsto raznih re-

Kako naj se pripravimo na smučanje

Ni še dolgo tega, ko smo se pred zimo vsi zanimali samo za nove tipe smuči, vezi, za nov modni pulover ali bundo itd. Danes pa se vse bolj zavedamo, da je za varno in brezskrbno smuko še kako potrebna tudi dobra telesna priprava, ki poveča vzdržljivost. Zato je prav, če hočemo, da nam bo smučanje užitek.

Poglejmo, kaj nam priporočajo smučarski strokovnjaki! Zakaj na smučanje? To je motiv, ki nas je zvalil na sveži zrak bele zime. Da bi ostali zdravi, duševno in telesno

pripravljamo mišičje in sklepe na gibe, drže, aktivnosti, ki jih bomo izvajali nato na smučeh.

In končno: smučarju koristi za ohranjanje telesne pripravljenosti in seveda za temeljito telesno pripravo na smučeh. Gibanje, s kakršnimi se srečujemo pri (alpskem) smučanju, ne najdemo pri nobenem vsakdanjem opravilu. Prav zaradi tega je pomen priprave še toliko večji. Razen športnih iger, smotrne gimnastike in atletike priporočamo redno vadbo hoje. Seveda pa je treba iti v naravo, v breg, na strmine, na pobočja — skratka na take terene, ki spominjajo na svet ob žičnicah. Zelo so primerne trim steze, ker vodijo po ravnem, navkreber in navzdol, torej po valovitem terenu, ki terja pri hoji prilagajanje stopal in členkov.

(Nadaljevanje prihodnjic)

uravnovešeni: smučanje nam poživlja krvni obtok, srce, delovanje notranjih organov, dihalni sistem. Istočasno se nam ohranja primerno mišičje. Vse to pa nam zagotavlja pravilna priprava na smučanje.

PRIPRAVA NA SMUČANJE

Najprej nam krepí srce, ožilje, dihalna, notranje organe, mišice.

Potem: pri smučarski gimnastiki

SAVA, glasilo delovne skupnosti industrije gumijevih, usnjenih in kemičnih izdelkov izdaja uredniški odbor. Glasilo izhaja štirinajstdnevno, glavni in odgovorni urednik Jože Štular. Naslov uredništva: Kranj, Skofjeleška 6, telefon 22-521, interno 282. Tisk in ključje ČP Gorenjski tisk Kranj.

List je oproščen temeljnega davka na podlagi mnenja republiškega sekretariata za prosveto in kulturo SRS (št. 421-1/72 z dne 27. marca 1973).